

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.1.3.2025

Pani
Teresa Kubas-Hul
Wojewoda Podkarpacki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/25/001 – Działania administracji publicznej na rzecz integracji cudzoziemców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie ¹ , ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Teresa Kubas Hul, Wojewoda Podkarpacki ² , od dnia 20 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję Wojewody poprzednio pełniła: Ewa Leniart, od dnia 13 stycznia 2020 r. do dnia 2 listopada 2023 r. oraz w zastępstwie Jolanta Sawicka, od dnia 3 listopada 2023 r. do dnia 20 grudnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Koordynowanie działań w zakresie integracji cudzoziemców. Indywidualne programy integracji cudzoziemców. Strategia integracji cudzoziemców w województwie podkarpackim.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021 – 2024 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych zarówno przed tym okresem jak i po nim, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w okresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Cezary Paciura, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LRZ/53/2025 z dnia 5 maja 2025 r.

(akta kontroli str. 4-9)

¹ Dalej: PUW.

² Dalej: Wojewoda.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021 – 2024 Wojewoda prawidłowo koordynowała działania na rzecz integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej w zakresie wynikającym z przepisów ustawy o pomocy społecznej.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Struktura organizacyjna Urzędu była przygotowana do koordynowania działań, o których mowa w art. 22 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej⁵. Wojewoda rzetelnie weryfikowała przedkładane do akceptacji indywidualne programy integracji cudzoziemców⁶ oraz prowadziła ich rejestr.

Zatwierdzone przez Wojewodę programy odpowiadały potrzebom cudzoziemców, a na ich realizację przekazywała środki finansowe (dotacje) zgodnie z zapotrzebowaniami złożonymi przez samorządowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej realizujące zadania zlecone z zakresu ustawy o pomocy społecznej.

Wojewoda nie dysponowała wiedzą jakie efekty przyniosła realizacja zatwierdzonych IPI.

Pod koniec 2022 r. Wojewoda opracowała Strategię integracji cudzoziemców na terenie województwa podkarpackiego do 2030 r., w której zidentyfikowano potrzeby i priorytety cudzoziemców. Część zadań ujętych w Strategii miała realizować Wojewoda, ale ostatecznie do ich wykonania przewidziano jednostki samorządu terytorialnego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Koordynowanie działań w zakresie integracji cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą Wojewoda podejmowała i realizowała działania koordynacyjne określone w art. 22 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej, w zakresie integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej⁸ status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz prowadziła rejestr zatwierdzonych IPI. W imieniu Wojewody, ww. zadania realizował Wydział Polityki Społecznej PUW⁹.

Wojewoda wyjaśniła, że działania związane z koordynowaniem integracji cudzoziemców określała ustawa o pomocy społecznej. Zapisy ustawy nie wymagały opracowania strategii integrowania cudzoziemców na terenie województwa podkarpackiego, a także nie określały celu (kierunku) oraz sposobu pomiaru efektów koordynowania działań na rzecz integracji cudzoziemców.

Pracownicy Wydziału nadzorowali zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat. W tym celu współpracowali z samorządem

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283, ze zm.), dalej: ustawa o pomocy społecznej.

⁶ Dalej: IPI

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej: RP.

⁹ Dalej: Wydział.

powiatowym i realizatorami pomocy dla cudzoziemców w powiatowych centrach pomocy rodzinie¹⁰ i miejskich ośrodkach pomocy społecznej¹¹ oraz przeprowadzali kontrole w zakresie legalności i rzetelności.

Działania koordynacyjne określały kierunki wsparcia z budżetu Wojewody, umożliwiały przekazywanie bieżących wytycznych i rozwiązań sprzyjających skutecznej realizacji działań związanych z realizacją IPI, a także identyfikowanie nieprawidłowości.

W okresie objętym kontrolą Wojewoda nie otrzymywała z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (wcześniej z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej)¹² jak również z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji¹³ - wytycznych i instrukcji odnośnie koordynowania działań na rzecz integracji cudzoziemców. Wojewoda nie konsultowała z innymi organami sposobu wykonania i zakresu zadań związanych z koordynowaniem integracji cudzoziemców.

(akta kontroli str. 12-23)

W razie powstania wątpliwości, co do kierunku bądź zakresu działań związanych z realizacją IPI, Wojewoda kierowała zapytania do MRPiPS.

W I dekadzie grudnia 2024 r. dyrektor Wydziału (w związku z zapytaniem MOPS w Rzeszowie) zwróciła się do MRPiPS o wskazanie sposobu postępowania w sytuacji, o której mowa w art. 91 ust. 1 i ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

Dotyczyło to cudzoziemki, która wniosek o udzielenie pomocy wsparcia procesu integracji złożyła dla całej rodziny, w tym dla męża, który pracował na statku jako marynarz i przez ok. sześć miesięcy w roku nie przebywał na terytorium RP.

Powstała w związku z tym wątpliwość czy mąż cudzoziemki, której udzielono ochrony uzupełniającej, będzie podlegał IPI i czy przez 12 miesięcy w roku przysługiwać mu będzie świadczenie pieniężne na utrzymanie, a zwłaszcza na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe.

Ze względu na wagę sprawy, dyrektor Wydziału prosiła o szybką odpowiedź.

Do dnia rozpoczęcia kontroli¹⁴ MRPiPS do pisma się nie ustosunkowało.

Ze względu na brak odpowiedzi, pracownik MOPS przeprowadził wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania cudzoziemki, podczas którego powziął informację, o kolejnym wyjeździe męża poza granicę RP. W związku z tym MOPS w Rzeszowie opracował IPI dla cudzoziemki i jej dziecka, który w dniu 11 marca 2025 r. Wojewoda zaakceptowała.

W dniu 12 maja 2025 r. Dyrektor Wydziału ponownie zwróciła się do MRPiPS o wskazanie sposobu postępowania w sprawie, ale do dnia zakończenia kontroli¹⁵ odpowiedzi jeszcze nie otrzymała.

W kwietniu 2025 r. Dyrektor Wydziału zwróciła się z kolejnym zapytaniem w sprawie interpretacji art. 91 ustawy o pomocy społecznej. Dotyczyło to sytuacji, gdy cudzoziemka podczas realizacji IPI urodziła dziecko i czy w związku z tym: dla dziecka powinien być sporządzony aneks lub odrębny IPI, świadczenie rodzinne należało przeliczyć z uwzględnieniem nowo narodzonego dziecka i czy

¹⁰ Dalej: PCPR.

¹¹ Dalej: MOPS.

¹² Dalej: MRPiPS.

¹³ Dalej: MSWiA.

¹⁴ Do 7 maja 2025 r.

¹⁵ Do 12 czerwca 2025 r.

wysokość świadczenia uzależniona będzie od ilości osób tworzących rodzinę w IPI.

Do dnia zakończenia kontroli, MRPiPS odpowiedzi jeszcze nie udzieliło.

(akta kontroli str. 24-28, 295)

W latach 2021 – 2024 z MSWiA, MRPiPS i Urzędu do Spraw Cudzoziemców¹⁶ Wojewoda nie otrzymywała danych ani wyników analiz mogących służyć planowaniu zadań w zakresie koordynacji integracji cudzoziemców, w tym m.in. o liczbie migrantów przyjeżdżających lub wyjeżdżających, wydanych decyzjach czy prowadzonych sprawach.

Zastępca Dyrektora Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców PUW¹⁷ wyjaśnił, iż Wojewoda ma dostęp do Hurtowni Danych, tj. aplikacji UdSC dotyczących działalności Wydziału do Spraw Cudzoziemców w zakresie ustawy o cudzoziemcach¹⁸ i ustawy o wjeździe na terytorium RP¹⁹ oraz do portalu Migracje.gov.pl, gdzie można uzyskać dane statystyczne o migracji.

W okresie objętym kontrolą Wojewoda udzieliła łącznie 23.116 zezwoleń na pobyt i pracę dla cudzoziemców, z tego 5.111 w 2021 r., 5.966 w 2022 r., 6.033 w 2023 r. i 6.006 w 2024 r. Liczba zezwoleń systematycznie wzrasta, gdyż obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski w związku z konfliktem zbrojnym, zaczęli składać wnioski o udzielenie zezwolenia na pobyt.

Wojewoda wyjaśniła, że nie można określić rzeczywistej liczby cudzoziemców przebywających faktycznie na terenie województwa podkarpackiego, ponieważ w PUW nie prowadzi się rejestrów, z których można by uzyskać takie dane statystyczne. Podejmowane są wprawdzie działania mające na celu budowanie struktur dla integracji w Polsce, lecz integracja cudzoziemców jest w gestii samorządu województwa, tj. Marszałka Województwa Podkarpackiego, który poprzez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie realizuje projekt „Podkarpackie Centrum Integracji Cudzoziemców II”.

(akta kontroli str. 122-188)

W okresie objętym kontrolą Wojewoda sporządzała sprawozdania statystyczne MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez PCPR – pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy²⁰. W sprawozdaniach podawano

¹⁶ Dalej: UdSC.

¹⁷ Dalej: Wydział do Spraw Cudzoziemców.

¹⁸ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2024 r. poz. 769, ze zm.), dalej: ustawa o cudzoziemcach.

¹⁹ Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium RP, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2024 r. poz. 633, ze zm.), dalej: ustawa o wjeździe na terytorium RP.

²⁰ Dalej: sprawozdanie MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

formy pomocy udzielone cudzoziemcom, liczbę osób i kwotę świadczeń jakie wypłacono w poszczególnych latach.

Wojewoda wyjaśniła, iż danych i analiz dotyczących integracji cudzoziemców nie przekazywała innym podmiotom, ponieważ samorząd wojewódzki oraz samorządy powiatowe i gminne, o to nie występowały.

W latach 2021 – 2024 działania koordynacyjne Wojewody w zakresie integracji cudzoziemców dotyczyły wyłącznie zadań powiatu realizowanych w ramach IPI. Koordynacja nie dotyczyła innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych.

Wojewoda weryfikowała, zatwierdzała i rejestrowała IPI opracowane przez PCPR/MOPS, a także zabezpieczała środki finansowe na ich realizację, zgodnie z otrzymanymi harmonogramami/zapotrzebowaniami. Z pracownikami PCPR/MOPS prowadzono też konsultacje i udzielano odpowiedzi na zapytania. Według Wojewody podejmowane działania koordynacyjne *„przyczyniły się do prawidłowego i skutecznego wdrażania programów integracyjnych dla cudzoziemców, zgodnie z przepisami prawa”*, a zagwarantowanie odpowiedniego finansowania umożliwiło sprawną ich realizację w okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 12-23, 314-329)

1.2. Zgodnie z art. 16 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie²¹, szczegółową organizację PUW, Wojewoda określiła w regulaminie.

Od stycznia 2011 r. do zadań Wydziału należało m.in.: koordynowanie działań w zakresie integracji cudzoziemców, którzy w RP uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, prowadzenie rejestrów zatwierdzonych IPI, sporządzanie zapotrzebowania na środki pieniężne i wydawanie dyspozycji celem przekazywania na rachunki bankowe jednostek samorządowych i pozostałych beneficjentów w zakresie działania Wydziału.

Zadania i obowiązki pracowników Wydziału ujęto w zakresach czynności.

W kontroli ustalono, iż w latach 2021 – 2024 dwoje pracowników z Oddziału Nadzoru w Pomocy Społecznej²² Wydziału realizowało zadania z zakresu integracji cudzoziemców, a jednej osobie zlecono zastępstwo.

Od 23 lutego 2022 r. do zadań gł. specjalisty należało m.in. prowadzenie spraw z zakresu integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, rozpatrywanie wniosków o udzielenie cudzoziemcom pomocy w celu wspierania procesu integracji, akceptowanie oraz prowadzenie rejestru zatwierdzonych IPI.

Do obowiązków st. inspektora wojewódzkiego Oddziału należała m.in. współpraca z organami administracji rządowej, samorządowej, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi na rzecz cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,

²¹ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428), dalej: ustawa o wojewodzie i administracji publicznej.

²² Dalej: Oddziału.

rozpatrywanie wniosków o udzielenie cudzoziemcom pomocy w celu wspierania procesu integracji oraz akceptowanie IPI przekazywanych przez PCPR/MOPS. Do zastępstwa, podczas nieobecności gł. specjalisty zobowiązana została inspektor wojewódzka z Oddziału.

W obowiązujących w latach 2021 – 2023 (do 22 lutego) zakresach czynności gł. specjalisty, st. inspektora wojewódzkiego i inspektora wojewódzkiego powołano ustawę o pomocy społecznej, ale nie przypisano w nich zadań dotyczących koordynowania integracji cudzoziemców.

(akta kontroli str. 29-108)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, iż w ww. okresie pracownicy Oddziału realizowali małą liczbę spraw z zakresu integracji cudzoziemców. Zajmowali się działaniami nadzorczymi i kontrolnymi wykonywanymi przez samorządowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 109-111)

Osoby zajmujące się w Oddziale integracją cudzoziemców, ukończyły studia wyższe (magisterskie), z czego gł. specjalista i inspektor wojewódzki na kierunku socjologia o specjalności praca socjalna, zaś st. inspektor wojewódzki na kierunku politologia i nauki społeczne w zakresie socjologii i specjalności nauczycielskiej.

Pracownicy dysponowali również świadectwami ukończenia studiów podyplomowych w zakresie organizacji pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 112-121)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Wojewoda była przygotowana organizacyjnie do realizowania zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej odnośnie koordynowania działań w zakresie integracji cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

OBSZAR

2. Indywidualne programy integracji cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

2.1. Zarządzeniem z 19 kwietnia 2016 r.²³ Wojewoda określiła wzór oraz sposób prowadzenia rejestru zatwierdzonych IPI²⁴, o którym mowa w art. 22 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej.

Prowadzony przez pracowników Oddziału Rejestr, zgodnie z zarządzeniem Wojewody zawierał dane osobowe cudzoziemca (wnioskodawcy, uczestnika), tj. nazwisko, imię, datę urodzenia, płeć, narodowość, rodzaj udzielonej ochrony

²³ 75/2016.

²⁴ Dalej: Rejestr.

oraz miejsce realizacji i datę akceptacji IPI przez Wojewodę, kwotę przyznanej pomocy integracyjnej, a także datę rozpoczęcia i zakończenia IPI.

W okresie objętym kontrolą w Rejestrze zarejestrowano 18 zatwierdzonych IPI, z tego trzy w 2021 r., dwa w 2022 r., dziewięć w 2023 r. oraz cztery w 2024 r.²⁵

IPI objęto 37 cudzoziemców²⁶, spośród których sześciu²⁷ uzyskało status uchodźcy zaś 31²⁸ ochronę uzupełniającą, na podstawie przepisów ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP²⁹.

W latach 2021 – 2024 Wojewoda nie zmieniała (aneksowała) zatwierdzonych IPI.
(akta kontroli str. 189-201)

W latach 2021 – 2024 nie było przypadków odmowy zaakceptowania IPI przez Wojewodę. Wojewoda zatwierdziła wszystkie 18 IPI przedłożone przez PCPR/MOPS.

Zrealizowanych zostało 11 IPI, z czego po trzy w latach 2021 – 2022 i 2022 – 2023 oraz pięć w latach 2023 – 2024. Działaniami integracyjnymi objęto łącznie 18 cudzoziemców, z tego trzech w latach 2021 – 2022, pięciu w latach 2022 – 2023 oraz 10 w latach 2023 – 2024.

W 2024 r. w realizacji były cztery IPI zatwierdzone przez Wojewodę, a termin ich zakończenia przypadał na maj – sierpień 2025 r. Działaniami integracyjnymi objęto 12 cudzoziemców.

W okresie objętym kontrolą zaprzestano realizacji trzech IPI w związku z wyjazdem siedmiu cudzoziemców poza granicę województwa podkarpackiego. W październiku 2021 r. wstrzymano realizację IPI ze względu na wyjazd cudzoziemca do Poznania, a w listopadzie 2022 i 2023 r. w związku z wyjazdem cudzoziemca do Warszawy i wyjazdem pięciu cudzoziemców poza granice RP. Zaprzestanie realizacji IPI odnotowano w Rejestrze, a także zawiadomiono prezydenta miasta właściwego ze względu na nowe miejsce zamieszkania cudzoziemca.

(akta kontroli str. 192-201, 283-290)

Wojewoda nie określiła zasad oraz kryteriów sporządzania IPI przedkładanych do zatwierdzenia.

Wojewoda wyjaśniła, że zatwierdzanie IPI odbywało się po przeprowadzeniu przez pracowników Oddziału merytorycznej weryfikacji i oceny na podstawie zapisów art. 93 ustawy o pomocy społecznej. Przed opracowaniem IPI, pracownicy PCPR/MOPS nawiązywali telefoniczne kontakty z pracownikami Oddziału.

Weryfikacja obejmowała ocenę sytuacji życiowej i potrzeb cudzoziemca, cel i okres realizacji IPI, zobowiązania cudzoziemca i realizatora IPI oraz formy i zakres pomocy. Ocenie podlegała indywidualna sytuacja cudzoziemca, wynikająca z ustaleń wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego PCPR/MOPS. Sprawdzano też poprawność wyliczenia

²⁵ Tj. odpowiednio: trzech, dwóch, 20 i 12 cudzoziemców.

²⁶ 19 z Białorusi, 15 z Ukrainy i trzech z Rosji.

²⁷ Czterech z Białorusi i dwóch z Rosji.

²⁸ 15 z Białorusi, 15 z Ukrainy i jeden z Rosji.

²⁹ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP (Dz. U. z 2025 r. poz. 223), dalej: ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP.

świadczenia pieniężnego, w tym w odniesieniu do wysokości pomocy określonej w rozporządzeniu w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom³⁰.

Akceptacji IPI (w imieniu Wojewody) dokonywała Dyrektor Wydziału.

W wyniku przeprowadzonej weryfikacji, pracownicy Oddziału wystąpili o uzupełnienie trzech IPI.

Dotyczyło to wniosków ze stycznia 2023 r. w którym MOPS w Przemyśle wnosił o akceptację dwóch, a PCPR w Łąncucie jednego IPI.

Po analizie IPI złożonych przez MOPS w Przemyśle pracownicy Oddziału stwierdzili, że w głównych obszarach potrzeb cudzoziemców w zakresie działań pomocowych, nie wskazano precyzyjnie obszaru związanego z nauką języka polskiego jak również z pomocą mieszkaniową. Nie uwzględniono też zapisu, że pomoc może być wstrzymana w przypadku zawinionego niewykonania przez cudzoziemca zobowiązań w obszarze edukacji języka polskiego. Nie przedstawiono też planowanego miesięcznego świadczenia pieniężnego dla cudzoziemców w formie dwóch odrębnych tabel, tj. oddzielnie na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny i opłaty mieszkaniowe oraz na naukę języka polskiego.

W IPI brakowało też szczegółowych informacji odnośnie sposobu realizacji świadczeń niepieniężnych dotyczących: opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, udzielania informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, zwłaszcza z instytucjami z rynku pracy, a także innych działań wspierających proces integracji cudzoziemca.

Z kolei PCPR w Łąncucie nie wyliczył prawidłowo wysokości świadczeń pieniężnych niezbędnych na utrzymanie cudzoziemki z rodziną oraz nie przedstawił w odrębnych tabelach faktycznych potrzeb na pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego.

W podsumowaniu analizowanych wniosków Dyrektor Wydziału m.in. stwierdziła, że przed opracowaniem IPI, należało przygotować opis zintegrowania i funkcjonowania cudzoziemców we wskazanych obszarach, co pozwoli w późniejszym okresie przeprowadzić rzetelną ocenę postępów procesu integracji cudzoziemców.

Uzupełnione IPI przesłano niezwłocznie do Wojewody.

Wojewoda wyjaśniła, że w świetle obowiązujących przepisów monitorowanie efektów realizowanych IPI należało do bezpośredniego wykonawcy, tj. do powiatu. Ewaluację mógł podjąć wyłącznie PCPR/MOPS, który w uzgodnieniu z cudzoziemcem opracował IPI, wykorzystując do tego podstawowe metody zbierania danych, tj. ankiety, obserwacje, wywiady.

Wydział prowadził bieżący monitoring realizacji IPI, ale ze względu na brak „wystandaryzowanych narzędzi w tym zakresie”, odbywało się to poprzez kontakt telefoniczny pracowników Oddziału (średnio raz w kwartale) z dyrektorami PCPR/MOPS i pracownikami realizującymi IPI. Weryfikowano czy

³⁰ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (Dz. U. z 2019 r. poz. 1946), dalej: rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom.

pomoc finansowa przebiegała zgodnie z harmonogramem i czy realizowano założenia IPI.

Wojewoda pisemnie informowała PCPR/MOPS o zatwierdzeniu IPI, a także o możliwości wystąpienia o środki finansowe (dotacje) na realizację zadań rządowych realizowanych przez powiat.

Środki finansowe na integrację cudzoziemców, Wojewoda przekazywała na podstawie zapisów art. 93 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

Otrzymałą od Wojewody dotację na integrację³¹ i na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne cudzoziemców³², powiaty rozliczały po zakończeniu roku budżetowego. Odbywało się to na podstawie opracowanych przez Wydział wzorów pism i sprawozdań. W rozliczeniach wykazano kwotę otrzymanej, rozliczonej lub zwróconej dotacji w poszczególnych latach.

W okresie objętym kontrolą Wojewoda sporządzała półroczne i roczne sprawozdania MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

W sprawozdaniach podano formy pomocy udzielone cudzoziemcom ze statusem uchodźcy i ochrony uzupełniającej, tj. liczbę osób którym przyznano i wypłacono świadczenia pieniężne.

Analiza rocznych sprawozdań MRiPS-03 za lata 2021 – 2024 wykazała, że do MRPiPS przekazano je terminowo, tj. do 28 lutego 2022 r. – 2025 r.

Wojewoda wyjaśniła, że według ustawy o pomocy społecznej, współpraca z podmiotami niepublicznymi leży po stronie powiatu, który w procesie integracji cudzoziemców, może podejmować współpracę z podmiotami publicznymi i niepublicznymi w celu tworzenia spójnego systemu wsparcia, tj. adekwatnego do potrzeb uzgodnionych w IPI.

Pracownicy Wydziału przeprowadzali kontrole kompleksowe w jednostkach powiatu realizujących zadania zlecone wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Skontrolowano sześć PCPR (dwa w 2023 r. i cztery w 2024 r.) ale żadna z tych jednostek nie otrzymała dofinansowania na działania związane z integracją cudzoziemców.

W 2025 r. Wydział zaplanował sześć kontroli kompleksowych, z tego trzy w jednostkach, które otrzymały dofinansowanie na zadania związane z integracją cudzoziemców³³. Kontrole dotyczyć będą oceny realizacji zadań powiatu w zakresie pomocy społecznej, w tym zadań z zakresu pomocy udzielanej cudzoziemcom w ramach IPI.

W dniu 6 czerwca br. pracownicy Wydziału rozpoczęli kontrolę w MOPS w Przemyślu, który realizuje dwa IPI. Kontrola nie została zakończona, gdyż trwa analizowanie dokumentacji.

(akta kontroli str. 202-282, 291-313, 332-337)

³¹ Rozdział 85231 Pomoc dla cudzoziemców § 2110 – Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowanymi przez powiat, dalej: § 2110.

³² Rozdział 85213 Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej § 2110.

³³ MOPS w Rzeszowie (pięć IPI realizowanych w latach 2023 – 2025), MOPS w Przemyślu (dwa IPI realizowane w latach 2024 – 2025) i PCPR w Dębicy (dwa IPI realizowane w latach 2025 – 2026).

W toku kontroli przeprowadzono losową analizę 10³⁴ spośród 18 IPI, która wykazała, że:

- pracownicy Oddziału przeprowadzili merytoryczną weryfikację IPI, które spełniały wymagania określone w art. 93 ustawy o pomocy społecznej oraz § 3 rozporządzenia w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom. IPI zawierały m.in. dane cudzoziemca (uczestnika), główne obszary i cele IPI, okres realizacji, dane realizatora, zobowiązania cudzoziemca i realizatora, warunki zmiany miejsca zamieszkania oraz zakres pomocy udzielony cudzoziemcom (świadczenia pieniężne i niepieniężne);
- formy wsparcia i zakres pomocy dostosowano do indywidualnych potrzeb cudzoziemca;
- Wojewoda zaakceptował IPI odpowiednio po 9, 26, 13, 1, 14, 1, 17, 18, 15 i 20 dniach od otrzymania, które wpisano do Rejestru,
- zaplanowany okres realizacji IPI wynosił 12 miesięcy.

Analiza wykazała również, że:

- w IPI przedłożonym do zatwierdzenia w dniu 29 listopada 2024 r. przez PCPR w Rzeszowie³⁵, nie wymieniono sześciu uczestników (dzieci) z imienia i nazwiska oraz z daty urodzenia i pokrewieństwa;
- uzupełnionego IPI przekazanego w dniu 14 lutego 2023 r. przez PCPR w Łańcucie³⁶, nie podpisał dorosły uczestnik, tj. mąż cudzoziemki;
- siedem spośród dziesięciu IPI³⁷ poddanych analizie nie zawierało zapisu, że w przypadku korzystania przez cudzoziemca (uczestnika) z innych programów integracyjnych realizowanych przez różne podmioty, np. organizacje pozarządowe, powinien o tym poinformować PCPR/MOPS, a fakt korzystania należało uwzględnić w uzgadnianych IPI.

(akta kontroli str. 192-201, 229-311, 330-368)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że przepisy o udzielaniu pomocy cudzoziemcom nie określały wzoru wniosku IPI. Nie ma też sformalizowanego druku, który wskazywałby na konieczność wpisywania dzieci z imienia i nazwiska wraz z datą urodzenia. W odniesieniu do IPI złożonego przez PCPR w Rzeszowie o udzielenia pomocy ośmioosobowej rodzinie narodowości ukraińskiej przyjęto, że osoba składająca wniosek składa go również w imieniu dzieci, których w IPI nie wymieniono.

Pomoc dla cudzoziemców realizowano na podstawie ustawy o pomocy społecznej. W sytuacji, gdy o pomoc zwracała się osoba dorosła, wniosek rozpatrywano kompleksowo, tj. dla wszystkich członków rodziny, w tym współmałżonka. W przypadku IPI złożonego przez PCPR w Łańcucie wnioskodawczynią była żona cudzoziemca i dlatego nie żądano podpisu współmałżonka. Rodzinny wywiad środowiskowy podpisała osoba wnioskująca o pomoc.

³⁴ Poz. 5, 8, 10, 11, 14, 16, 19, 20, 21 i 22 Rejestru, tj. zatwierdzonych IPI przez Wojewodę i przekazanych odpowiednio przez: MOPS w Rzeszowie, PCPR w Mielcu, PCPR w Łańcucie, MOPS w Przemyślu, MOPS w Rzeszowie (2), MOPS w Przemyślu, PCPR w Krośnie, MOPS w Przemyślu i PCPR w Rzeszowie.

³⁵ Poz. 22 Rejestru.

³⁶ Poz. 10 Rejestru.

³⁷ Za wyjątkiem poz. 20, 21 i 22 Rejestru.

Dyrektor wyjaśniła, że od cudzoziemca można wymagać również „innych uzgodnionych z realizatorem programu działań, wynikających z jego indywidualnej sytuacji życiowej” (art. 93 ust. 1 pkt 2e ustawy o pomocy społecznej). Podanie w IPI zapisów dotyczących obowiązku informowania PCPR/MOPS o korzystaniu przez uczestników z innych programów integracyjnych realizowanych przez różne podmioty nie jest obligatoryjne, lecz wynika z indywidualnej oceny sytuacji i potrzeb cudzoziemca.

(akta kontroli str. 332-368)

2.3. W okresie objętym kontrolą na integrację cudzoziemców Wojewoda wydała 266.081,64 zł, z tego: 12.384 zł w 2021 r., 39.003,40 zł w 2022 r., 122.029 zł w 2023 r. i 90.349 zł w 2024 r. Z pomocy skorzystało 37 cudzoziemców.

Na utrzymanie wszystkich cudzoziemców, w tym m.in. na zakup żywności, odzieży, obuwia, środków higieny osobistej oraz opłat mieszkaniowych wydała 240.983,40 zł, z tego: 10.784 zł w 2021 r., 28.211,40 zł w 2022 r., 112.939 zł w 2023 r. i 89.049 zł w 2024 r.

Na naukę języka polskiego dla 15 cudzoziemców Wojewoda wydała 22.782 zł, z tego: 1.600 zł dla jednego cudzoziemca, 10.792 zł dla dwóch cudzoziemców, 9.090 zł dla ośmiu cudzoziemców oraz 1.300 zł na naukę języka dla czterech cudzoziemców.

Na składki na ubezpieczenie zdrowotne dla czterech cudzoziemców (finansowanych ze środków publicznych³⁸), Wojewoda wydała 2.316,24 zł, z tego: 116,10 zł w 2021 r., 647,10 zł w 2022 r. i 1.553,04 zł w 2023 r.

Pracownicy Wydziału analizowali koszty realizacji IPI, w tym zasadność udzielania pomocy cudzoziemcom i członkom ich rodziny, a także sprawdzali poprawności wyliczeń świadczeń pieniężnych.

Wojewoda gromadziła informacje o strukturze kosztów poniesionych na IPI, w rozbiciu na świadczenia pieniężne na: utrzymanie cudzoziemca, pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego oraz na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie objętym kontrolą w PUW nie opracowano pisemnej procedury przekazywania środków finansowych na realizację IPI jak również nie zawierano z PCPR/MOPS stosownych umów z tym związanych.

Środki finansowe (dotacje) Wojewoda przekazywała na podstawie zapotrzebowań/harmonogramów złożonych przez PCPR/MOPS, w których określono kwotę i okres w jakim dotacja powinna być przekazana na pomoc dla cudzoziemców.

Wojewoda wyjaśniła, że procedur i umów nie opracowano, ponieważ są to zadania z zakresu administracji rządowej, zlecone powiatom, a tryb przekazywania dotacji regulują przepisy art. 20 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy o pomocy społecznej.

W ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy o pomocy społecznej, Wojewoda w jednostkach pomocy społecznej przeprowadzała kontrole na podstawie rocznych planów kontroli. Do planów kontroli typowano

³⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 129, ze zm.), dalej: ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

jednostki na podstawie: własnych badań i analiz, wyników ostatnich kontroli oraz arkusza ryzyka, zawierającego sygnały o nieprawidłowościach. Kontrolami objęto wszystkie zadania realizowane przez powiat, o których mowa w art. 19 i 20 ustawy o pomocy społecznej.

W 2021 i 2022 r. kontrole zostały ograniczone ze względu na epidemię COVID-19 oraz w związku z wojną na Ukrainie. W 2023 r. przeprowadzono dwie, a w 2024 r. – cztery kontrole kompleksowe w PCPR/MOPS. Kontrole przeprowadzono w jednostkach pomocy społecznej, które nie realizowały IPI.

Pracownicy Wydziału podejmowali też czynności nadzorcze, polegające na merytorycznej i finansowej ocenie IPI. Po zaakceptowaniu IPI przez Wojewodę prowadzili bieżący monitoring (poprzez kontakt telefoniczny przynajmniej raz na kwartał) z pracownikami PCPR/MOPS. Sprawdzali w ten sposób czy pomoc finansowa udzielona na integrację cudzoziemca realizowano zgodnie z celem, wskazanym w IPI oraz harmonogramem/zapotrzebowaniem.

Według Wojewody, środki finansowe na integrację cudzoziemców wydatkowano w sposób celowy i oszczędny z jednoczesnym zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

(akta kontroli str. 192-201, 369-405)

W dniu 8 maja 2025 r. Wojewoda zwróciła się z prośbą do PCPR w Krośnie oraz do MOPS w Przemyślu i Rzeszowie o podanie czy cele określone w IPI związane z integracją cudzoziemców zostały zrealizowane.

W odpowiedzi PCPR w Krośnie stwierdził, że cele ujęte w IPI zrealizowano w całości, a proces integracji czterech cudzoziemców przebiegł pomyślnie. Cudzoziemcom wypłacano przez 12 miesięcy świadczenia pieniężne na zakup żywności, obuwia, środków higieny osobistej i na opłaty mieszkaniowe. Wnioskodawca i jego żona pogłębiali naukę języka polskiego poprzez szkolenie online, a dwoje dzieci realizowało edukację szkolną. Wnioskodawca ukończył też studia podyplomowe „Bankowość i doradztwo finansowe”. Cudzoziemcy nie wymagali i nie korzystali z poradnictwa specjalistycznego, tj. pomocy prawnej i ze wsparcia psychologicznego. Korzystali natomiast ze wsparcia pracownika socjalnego w kontaktach z ośrodkiem pomocy społecznej w miejscu zamieszkania i Powiatowym Urzędem Pracy w Krośnie, gdzie byli zarejestrowani. Na integrację cudzoziemców w latach 2023 – 2024 Wojewoda wydała 33.060 zł.

MOPS w Przemyślu poinformował, że cudzoziemiec zrealizował wyznaczone cele. W 2024 r. ukończył kurs języka polskiego, opłacał wynajęte mieszkanie, a efektem zrealizowanego IPI była komunikacja umożliwiająca cudzoziemcowi „porozumiewanie się w języku polskim w sferze społecznej i administracyjnej zarówno w mowie jak i piśmie, co znacznie zwiększa możliwości realizacji zawodowych i integracyjnych w środowisku”. IPI nie został jeszcze zakończony, a na integrację cudzoziemca do końca 2024 r. Wojewoda wydała 5.047 zł.

MOPS w Rzeszowie przekazał, iż w ocenie realizatora IPI cudzoziemka, osiągnęła zakładane cele. Bardzo dobrze zintegrowała się ze środowiskiem w miejscu zamieszkania (nawiązała nowe znajomości, a w razie problemów zdrowotnych potrafiła korzystać z pomocy lekarzy). Wykorzystała swój potencjał i nabyła nowe umiejętności, które umożliwiły jej m.in. poprawę warunków mieszkaniowych

i znalezienie pracy. Koszt integracji cudzoziemki w latach 2023 – 2024 wyniósł 16.530 zł.

(akta kontroli str. 406-413)

Losowa analiza 10 IPI wykazała, że środki finansowe (dotacje) Wojewoda przekazywała zgodnie z zapotrzebowaniem/harmonogramem na cele wskazane w IPI. W okresie objętym kontrolą na pomoc w integracji 24 cudzoziemców Wojewoda wydała 23.072,00 zł, z tego: 14.805,40 zł na utrzymanie (zakup żywności, odzieży, obuwia, środków higieny osobistej i na opłaty mieszkaniowe), 7.490 zł na naukę języka polskiego dla pięciu cudzoziemców oraz 776,52 zł na składki na ubezpieczenia zdrowotne dla jednego cudzoziemca.

(akta kontroli str. 330-331, 394-397)

2.4. W okresie objętym kontrolą nie zachodziła potrzeba współpracy Wojewody z PCPR/MOPS w celu pomocy cudzoziemcom w uzyskaniu możliwości, zamieszkania (art. 94 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

Wojewoda wyjaśniła, że cudzoziemcy, dla których opracowano i zatwierdzono IPI dysponowali miejscem zamieszkania.

Analiza 10 IPI wykazała, że wszyscy cudzoziemcy posiadali miejsce zamieszkania, tj. wynajmowali mieszkanie, pokój lub dysponowali mieszkaniem wynajętym przez organizację humanitarną.

(akta kontroli str. 330-331, 414-416, 576)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewoda prawidłowo wykonywała obowiązki związane z realizacją IPI, tj. weryfikowała i zatwierdzała bez zbędnej zwłoki oraz rejestrowała w Rejestrze, a także terminowo i zgodnie z zapotrzebowaniami przekazywała jednostkom pomocy społecznej środki finansowe na realizację IPI.

3. Strategia integracji cudzoziemców w województwie podkarpackim

3.1. Strategię integracji cudzoziemców na terenie województwa podkarpackiego³⁹ opracowano pod koniec 2022 r. w ramach projektu⁴⁰ pn. „Integracja cudzoziemców na terenie województwa podkarpackiego”, współfinansowanego z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2014 – 2020⁴¹ oraz z budżetu państwa, a jej efektem miało być podniesienie jakości integracji cudzoziemców przebywających na terenie województwa⁴².

Punktem wyjściowym Strategii była ekspertyza (diagnoza) sytuacji obywateli państw trzecich w Województwie. W tym celu przeprowadzono m.in. badania wybranych instytucji i organizacji zaangażowanych w proces integracji oraz wykorzystano odpowiedzi ze 100 ankiet wypełnionych przez cudzoziemców. Pozwoliło to na: określenie krajów, z których pochodzili migranci, problemów dotyczących funkcjonowania w polskim społeczeństwie oraz identyfikację

³⁹ Dalej: Strategia.

⁴⁰ nr 1/8-2017/OG-FAMI.

⁴¹ Dalej: FAMI.

⁴² Województwo.

potrzeb i priorytetów cudzoziemców w zakresie różnych aspektów funkcjonowania w polskim społeczeństwie, tj.: osiedlania się, podjęcia zatrudnienia, uczestnictwa w kulturze, korzystania z systemu: edukacji i szkolnictwa wyższego, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i dostępności usług instytucji publicznych na terenie Województwa.

W Strategii określono wizję i cele polityki społecznej oraz pożądane działania do 2030 r. Określono w niej trzy cele strategiczne i osiem celów operacyjnych.

Do pierwszego celu strategicznego związanego z Integracją społeczną cudzoziemców zaliczono trzy cele operacyjne, tj. poprawę dostępu cudzoziemców do informacji i usług publicznych, a także integrację cudzoziemców poprzez edukację, kulturę i sport.

Drugi cel strategiczny dotyczył wzmocnienia integracji cudzoziemców poprzez aktywizację zawodową. Polegać to miało na: wspieraniu cudzoziemców w integracji na rynku pracy, działaniach informacyjnych, edukacyjnych i doradczych, kreowaniu oraz wspieraniu współpracy cudzoziemców, związków i organizacji społecznych z pracodawcami na rzecz wzmocnienia integracji na rynku pracy, a także na doskonaleniu i rozwoju instytucji rynku pracy w zakresie działań na rzecz cudzoziemców.

Trzeci cel strategiczny miał polegać na przyjaznym klimacie dla integracji – promocji i informacji skierowanej do społeczeństwa polskiego. W tym celu miał być budowany dialog oraz pozytywny klimat dla integracji cudzoziemców w społecznościach lokalnych, a także rozwój współpracy na rzecz efektywnej płaszczyzny dialogu z cudzoziemcami.

W Strategii nie określono wysokości zasobów, w tym kosztów finansowych niezbędnych do realizacji zadań związanych z integracją cudzoziemców, gdyż zdefiniowane cele „nie przysparzają konieczności budowania celowego budżetu”, zaś ich realizacja będzie możliwa dzięki wykorzystaniu własnych zasobów ludzkich i środków materialnych na poziomie instytucji i organizacji niezwiązanych formalnie z PUW oraz od woli współpracy i realizacji wspólnych projektów na rzecz integracji cudzoziemców.

Źródła finansowania miały pochodzić ze środków:

- krajowych, w tym będących w dyspozycji Wojewody, np.: fundusze MRPiPS (w ramach różnych programów), UdSC, MSWiA czy Ministerstwa Edukacji Narodowej i Szkolnictwa Wyższego;
- samorządowych będących w dyspozycji Marszałka Województwa Podkarpackiego,
- publicznych jednostek samorządu terytorialnego, w tym powiatów i gmin z terenu Województwa;
- prywatnych organizacji pozarządowych i społecznych (nakłady pracy wolontariuszy i w miarę możliwości środki prywatne przedsiębiorstw);
- pomocowych zewnętrznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej⁴³, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego, funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Komisji Europejskiej oraz agend UE dedykowanych innowacjom społecznym i integracji cudzoziemców.

Realizacja Strategii w zamyśle twórców wymagała współpracy podmiotów publicznych, m.in. Policji, ośrodków pomocy społecznej, inspektoratu pracy,

⁴³ Dalej: UE.

straży granicznej i podmiotów niepublicznych posiadających doświadczenie i wiedzę z obszaru integracji cudzoziemców np. Polskiej Akcji Humanitarnej, Caritas, UNHCR Polska, PCK.

W Strategii nie określono terminów, mierników jak i wskaźników realizacji celów na rzecz integracji cudzoziemców, ponieważ jak wyjaśniła Wojewoda na szczęblu krajowym „nie stworzono dokumentu” dotyczącego integracji cudzoziemców, jak również nie sformułowano „ścisłej definicji” integracji cudzoziemców.

Określono natomiast weryfikację stopnia wdrożenia Strategii, tj. poprzez monitoring i ewaluację. Monitoring miał być prowadzony na bieżąco w ujęciu corocznym, a wyniki publikowane w raportach za dany rok. Integralną częścią raportu miało być podsumowanie zmian w sytuacji cudzoziemców, a proces jej realizacji miał monitorować Zespół ds. Wdrażania Strategii Integracji.

Ewaluacja miała funkcjonować równolegle obok stałej sprawozdawczości monitoringowej, a jej rolą miało być podniesienie jakości polityki integracji cudzoziemców, a także udzielenie odpowiedzi czy założenia Strategii były aktualne, a zaplanowane działania potrzebne i wykonalne.

Pełna ewaluacja realizacji działań Strategii miała być wykonana nie rzadziej niż co pięć lat i nie rzadziej niż raz w okresie jej realizacji. Wyniki ewaluacji zostaną upowszechnione, a wnioski i rekomendacje służyć będą formułowaniu korekt i aktualizacji realizowanej polityki integracji cudzoziemców na terenie Województwa.

Ewaluacja Strategii miała się koncentrować na ocenie poszczególnych elementów, tj. na wskaźnikach realizacji celów i zadań, stopnia rozwiązywania głównych problemów dotyczących integracji cudzoziemców oraz stopnia osiągnięcia wizji Województwa w odniesieniu do integracji cudzoziemców.

Rezultaty miękkie będą ocenione po przeprowadzeniu jakościowych badań ewaluacyjnych, w tym badań i wywiadów z instytucjami, organizacjami cudzoziemców.

Według Wojewody, Strategia miała być zadaniem PUW i to urząd miał możliwość uczestniczenia w naborach na realizację projektów dotyczących integracji cudzoziemców w ramach Programu FAMI na lata 2014 – 2020.

Jednak w perspektywie finansowej UE na lata 2021 – 2027 działania integracyjne dla cudzoziemców wraz z ich koordynacją zaplanowano z zaangażowaniem jednostek samorządu terytorialnego jedynie przy współuczestniczeniu wojewodów. W związku z tym jednostki samorządu terytorialnego są „obecnie wskazane do realizacji oraz koordynacji działań związanych z integracją cudzoziemców. Skutkiem powyższego jest natychmiastowa dezaktualizacja założeń Strategii i niemożliwość jej implementacji w dotychczasowej formie. Wojewodowie uczestniczą w tym procesie w obszarze pomocy społecznej oraz na etapie legalizacji pobytu na terytorium RP”. Tym samym powołanie Zespołu ds. Wdrażania Strategii Integracji jako podmiotu podległego Wojewodzie stało się bezprzedmiotowe jak również nie przeprowadzono jej ewaluacji.

Samorząd Województwa Podkarpackiego zrezygnował z utworzenia Centrum Integracji Cudzoziemców⁴⁴, w celu stworzenia podstaw do systemowego

⁴⁴ Dalej: CIC.

rozwiązania procesu integracji. Substytutem działań koordynacyjnych można uznać utworzenie Podkarpackiej Sieci Współpracy w ramach własnego projektu „Podkarpackie Centrum Integracji Cudzoziemców II” realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Wojewoda stwierdziła, iż Strategia nie była dokumentem „o charakterze normy prawnej”. Aktualnym dokumentem na szczeblu krajowym dostępnym w 2022 r. były „Priorytety społeczno-gospodarcze polityki migracyjnej” opracowane przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju i przyjęte przez Radę Ministrów w 2018 r. Strategia pełniła funkcję uzupełniającą do dokumentów programowych i społecznych tworzonych na poziomie regionalnym i była spójna z celami innych dokumentów strategicznych, zwłaszcza ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030, opracowaną przez Samorząd Województwa Podkarpackiego.

(akta kontroli str. 417-575)

3.2. Zgodnie z art. 21 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej, samorząd województwa opracowuje ocenę zasobów pomocy społecznej na poziomie regionalnym, bazując na danych zebranych od gmin i powiatów. W dokumencie tym powinny zostać uwzględnione istotne zagadnienia społeczne wynikające z przyjętej strategii rozwoju województwa. Ostateczna wersja oceny musi być przekazana Wojewodzie do 31 lipca danego roku.

Analizę stanu i skuteczności pomocy społecznej za lata 2021 – 2023 Wojewoda sporządziła na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej przyjętej przez Samorząd Województwa Podkarpackiego.

Sporządzono ją w formie opisowej i obejmowała: ogólny opis Województwa, strukturę kadrową, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, świadczenia pomocy społecznej realizowane przez gminy, powiaty, ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, domy pomocy społecznej i ośrodki interwencji kryzysowej, politykę rodzinną, a także wsparcie organizacji pozarządowych w ramach systemu pomocy społecznej w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz politykę senioralną.

Wyniki analiz Wojewoda wykorzystwała do bieżącej realizacji zadań. Analizy stanowiły wskazówki przy prowadzeniu działań kontrolnych w nadzorowanych jednostkach pomocy społecznej, a wnioski wykorzystano do określania kierunków wsparcia finansowego z budżetu Wojewody.

Wojewoda nie przeprowadziła analizy w odniesieniu do integracji cudzoziemców, ponieważ w ocenach zasobów pomocy społecznej opracowanych przez Samorząd Województwa Podkarpackiego do zagadnienia tego się nie odniesiono.

Wojewoda wyjaśniła, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, samorząd województwa ponosi odpowiedzialność za uwzględnienie w swojej ocenie wszystkich kluczowych elementów wynikających ze strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej. Powinna odnosić się do programów, które zgodnie z art. 21 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej ma opracować samorząd województwa, tj. przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównania szans

osób z niepełnosprawnością, działań z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki uzależnień oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi.
Wśród programów wskazanych w ustawie o pomocy społecznej nie wymieniono programu integracji cudzoziemców.

(akta kontroli str. 526-536, 577-620)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność Wojewody odnośnie opracowania Strategii, w tym analizy i stanu integracji cudzoziemców na terenie województwa.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, dnia 8 sierpnia 2025 r.

Kontroler

Cezary Paciura

główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor

Stefan Gados

z up.

p.o. Wicedyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli

w Rzeszowie

/-/

Stanisław Jarzyna